

Högsta förvaltningsdomstolen
Box 2293
103 17 StockholmHÖGSTA FÖRVALTNINGS-
DOMSTOLEN
Bered Enhet 1INKOM: 2021-05-19
MÅLNR: 2329-21
AKTBIL: 4

Utvecklande av talan

i mål nr 2329-21

Försäkringskassan./. Emma Hultgren Ludvigsson

Saken

Sjukpenninggrundad inkomst och tillfällig föräldrapenning

Vad ska Högsta förvaltningsdomstolen pröva?

Vad som ska anses utgöra arbete i Sverige enligt 6 kap. 2 § Socialförsäkringsbalken (SFB).

Varför ska Högsta förvaltningsdomstolen meddela prövningstillstånd?

Det sker ständigt en utveckling på arbetsmarknaden som innebär nya former av anställningar och nya digitala möjligheter. Exempelvis kan arbete utföras på nya sätt och från platser som tidigare inte varit möjliga. Inte minst har den pågående pandemin inneburit att människor under långa perioder arbetat på andra platser än på arbetsgivarens normala arbetsställe. Frågan om vad som ska anses utgöra arbete i Sverige har därför kommit att bli av stor betydelse vid tillämpningen av socialförsäkringen.

Lagstiftaren har valt att inte reglera exakt när arbete ska anses vara utfört i Sverige. I förarbetena (prop. 1998/99:119 s. 103 och 105) till den numera upphävda socialförsäkringslagen (1999:799) anges att det istället bör ankomma på de rättsvårdande myndigheterna att genom praxis fastställa de närmre omständigheterna under vilka ett arbete, som helt eller delvis utförs i hemmet eller på distans, ska anses som arbete i Sverige. Det finns ett fåtal rättsfall på området. De kammarrättsavgöranden som finns gäller EU-medborgare och tillämpning av unionsrätten genom förordning 1408/71.

Det saknas vägledande avgöranden från Högsta förvaltningsdomstolen vad gäller hem- och distansarbete i förhållande till reglerna i SFB. Det är därför av stor vikt att Högsta förvaltningsdomstolen fastställer de närmare omständigheter och kriterier som ska ligga till grund för bedömningen av frågan när ett arbete ska anses vara utfört i Sverige.

Motivering i sak

Socialförsäkringen är indelad i tre försäkringsdelar. En del utgörs av förmåner som grundas på arbete i Sverige, så kallade arbetsbaserade förmåner enligt 4 kap. 2 § SFB. För att omfattas av socialförsäkringsskyddet ska den försäkrade även uppfylla övriga villkor som gäller för respektive förmån enligt 5-7 kap. SFB.

Den som arbetar i Sverige är enligt 6 kap 6 § SFB försäkrad för bland annat tillfällig föräldrapenning. Arbetet ska som huvudregel rent fysiskt utföras i Sverige. Det framgår

av 6 kap 2 § SFB. Från huvudregeln finns några undantag för särskilda personkategorier. Undantagen är reglerade i 6 kap 3- 5 §§ SFB.

Av 6 kap. 15 § SFB framgår att för tid när en försäkrad vistas utomlands kan förmåner vid sjukdom, tillfällig vård av barn och rehabilitering enligt 6 § 1 – 4 lämnas endast om ersättningsfallet inträffar utomlands medan den försäkrade utför sådant arbete som ska anses som arbete i Sverige, eller om Försäkringskassan medger att den försäkrade reser till utlandet.

Att lagstiftningen kräver att arbetet ska ha en stark anknytning till Sverige beror bland annat på förhållandet mellan skatter och avgifter och tillgången till arbetsbaserade förmåner. Förmånerna ska täcka ett inkomstbortfall som finansieras genom skatter och avgifter som personen har bidragit till. Om begreppet förvärvsarbete här i landet skulle omfatta även personer som arbetar längre tider utomlands, utan att vara utsända av sin arbetsgivare, skulle det minska Försäkringskassans möjligheter att kontrollera om personen överhuvudtaget arbetar eller i vilken omfattning. Dessa uppgifter är helt avgörande för att kunna fastställa en korrekt sjukpenninggrundande inkomst (SGI) vilket kan leda till att arbetsbaserade förmåner felaktigt betalas ut eller betalas ut med ett för högt belopp. Det försvårar dessutom det arbete som idag utförs inom MUR-initiativet, vilket är en myndighetssamverkan i syfte att förebygga och motverka missbruk av välfärdssystemen.

Kammarrättens avgörande innebär att den arbetsbaserade delen av socialförsäkringen riskerar att öppnas upp genom att den kan komma att innefatta fler personer och situationer än vad som är intentionen med lagstiftningen. Det kan dessutom uppstå situationer när förmåner utges från Sverige under långa perioder trots en svag anknytning hit vilket bland annat kan innebära att personer blir dubbelt försäkrade och då får rätt till förmåner även från det andra landet. Det innebär även en osäkerhet för enskilda när kriterierna för vad som anses vara arbete i Sverige inte är tydliga och förutsägbara.

Att arbetsgivaren betalar arbetsgivaravgifter och att den enskilde betalar skatt i Sverige är grundförutsättningar för att arbetet ska anses utfört i Sverige. Det kan dock inte vara de enda omständigheterna som krävs för att arbetet ska anses vara utfört här. Med en sådan tillämpning skulle undantagen som regleras i 6 kap. 3-5 §§ SFB få liten betydelse. Det skulle dessutom innebära en betydligt generösare tillämpning än den som gäller vid utsändning då det finns en tydlig tidsbegränsning. Vid utsändning avses arbete som kan antas vara längst ett år. Det kan inte vara intentionen med lagstiftningen att det skulle vara mer fördelaktigt att vara försäkrad för arbete i Sverige genom 6 kap. 2 § SFB än det är att tillhöra någon av de grupper som lagstiftaren särskilt bestämt ska omfattas av svensk socialförsäkring även när de utför arbete utomlands.

Huvudregel är att endast arbete som rent faktiskt utförs i landet ska räknas som arbete i Sverige. Försäkringskassan anser därför att endast arbete som utförs under en kortare period utomlands kan ha en så stark anknytning till Sverige att man ska fortsätta omfattas av svensk socialförsäkring. En sådan tillämpning skulle innebära att arbetstagare kan göra korta och tidsbegränsade tjänsteresor och fortsätta omfattas av svensk socialförsäkring utan att det skulle förändra syftet med huvudregeln eller påtagligt försämra Försäkringskassans kontrollmöjligheter.

Bedömning i det enskilda fallet

Det finns särskilda bestämmelser om utsändning i 6 kap. 4 § SFB, som är avsedda att tillämpas i de situationer man inte fysiskt utför arbete i Sverige. Även om det finns ett visst utrymme att beakta distansarbete som arbete i Sverige, anser Försäkringskassan att det nu aktuella ärendet inte är en sådan situation.

Emma Hultgren Ludvigsson är inte utsänd från sin arbetsgivare utan har på egen hand bett om att få utföra sitt arbete i Sydafrika. Emma Hultgren Ludvigsson tillhör inte heller någon av de grupper som lagstiftaren har ansett ska omfattas av svensk socialförsäkring trots att de arbetar utomlands. Distansarbete bör normalt sett behöva regleras i förväg genom ett anställningsavtal för att skydda den enskilde och för att arbetsgivaren ska kunna ta sitt arbetsmiljöansvar. Emma Hultgren Ludvigsson saknar ett anställningsavtal som reglerar situationen att hon arbetar utomlands. Det finns inte heller någon uppgift om att det arbete som Emma Hultgren Ludvigsson utför utomlands endast skulle vara en kortare period eller ens vara tidsbestämt vilket bör vara en omständighet som har betydelse för bedömningen om arbetet har tillräckligt stark anknytning till Sverige. Att skatt och avgifter har betalats i Sverige är inte något som ensamt kan vara grund för var en person ska vara försäkrad i Sverige. Försäkringskassan anser inte att det arbete Emma Hultgren Ludvigsson utför har tillräckligt stark anknytning till Sverige för att anses vara utfört i landet.

Försäkringskassan har inget ytterligare att tillägga inför Högsta förvaltningsdomstolens ställningstagande till frågan om prövningstillstånd.

Försäkringskassan

Gun Borgstedt

Verksamhetsområdeschef VO Processjuridik